

Aantal kwijtscheldingsverzoeken	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aanvragen: volledige afwijzing	32	20	30
Aanvragen: gedeeltelijke toewijzing	3	0	0
Aanvragen: volledige toewijzing	122	135	130
Totaal	157	155	160
Kwijtscheldingsbedragen	2018	2019	2020
Raming kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen (in €)	21.000	15.000	20.000

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het vermogen van de gemeente Tubbergen toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Door de financiële risico's te beheersen en het weerstandsvermogen hierop af te stemmen, kan worden voorkomen dat elke nieuwe financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

Risicobeheersing en weerstandsvermogen

Op 1 juli 2014 is door de raad het Beleidskader risicomanagement vastgesteld en is op 9 juni 2015 het Stappenplan risicomanagement vastgesteld. In dit stappenplan staan vijf stappen beschreven:

1. Bewust worden
2. Identificeren
3. Analyseren en beoordelen
4. Beheersen
5. Vooruitdenken

Vervolgens zijn in de presentatie die onze concerncontroller op 16 mei 2017 voor uw raadscommissie heeft verzorgd, de volgende lopende ontwikkelingen geschetst, die ook onverkort gelden voor 2018:

- Verder uitwerken stappenplan 2015 en aanbevelingen rekenkamer rapport Tubbergen
- Grotere betrokkenheid concerncontroller
- Update risicoparagraaf in programmajournaals
- Borging binnen projectmatig creëren
- In beeld brengen risico's verbonden partijen
- Koppeling risico's met beheersmaatregelen en interne audits

Risicobeheersing 2020

In 2018 is voor de eerste keer de fraude-risicoanalyse uitgevoerd waarbij inzicht is verkregen in de top vijf risico's met hoge prioriteit. In 2019 is hier een vervolg aangegeven door de risico's met een 'gemiddelde' prioriteit (top zes) inzichtelijk te maken. Deze risico's zijn opgenomen in ons risicosysteem Naris waarbij een koppeling is gemaakt naar bestaande beheersmaatregelen. Voor deze top elf risico's heeft verscherping van de bestaande beheersmaatregelen plaatsgevonden en lopen er diverse procesmatige implementaties om verbeteringen te realiseren. De werking van deze procesmatige verbeteringen moet nog blijken, een stap welke momenteel onderhanden is. Het herijken van de fraude-risicoanalyse behoort overigens tot een jaarlijkse exercitie, voor 2020 zal opnieuw een fraude-risicoanalyse opgemaakt worden en kunnen we daadwerkelijk oordelen of de beheersing voldoende is ingezet.

Het integraal risicomanagement wordt steeds meer binnen de organisatie geïntegreerd, dit komt tot uitdrukking in de verschillende programma's/projecten en processen waarbij nu daadwerkelijk oog is voor risicomanagement en met name voor de beheersing van de risico's. We zijn hierin duidelijk aan het groeien, maar het blijft voor ons als gemeentelijke organisatie een uitdaging om het risicomanagement niet alleen onbewust onderdeel van ons werkproces te laten zijn maar risico's en kansen en de wijze waarop we daarmee om willen gaan juist ook expliciet en transparant te betrekken bij bestuurlijke besluitvorming. Daarbij is het noodzakelijk om risico's niet te eenzijdig te benaderen vanuit het financieel perspectief, maar ook risico's met impact op imago en doelstellingen inzichtelijk te maken. Ook is risico-informatie vaak een status quo en ontbreekt het inzicht in de wijzigingen in risico's en de voortgang van beheersmaatregelen. Als laatste zien we ook mogelijkheden voor een extra impuls voor het voeren van het goede gesprek over risico's.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Een inventarisatie van de risico's (risicoprofiel)
2. Benodigde weerstandscapaciteit
3. Beschikbare weerstandscapaciteit
4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Risicoprofiel en weerstandscapaciteit

Risicoprofiel

In onderstaande tabel worden de 10 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
Het niet (kunnen) verkopen van gemeentelijke eigendommen tegen taxatiewaarde	40%	max.€ 1.500.000	12.09%
Decentralisatie uitkering sociaal domein	50%	max.€ 1.000.000	10.06%
Algemene uitkering valt lager uit dan begroot	70%	max.€ 500.000	7.07%
Voorlopige risico inschatting drie decentralisaties	50%	max.€ 500.000	5.06%
Meldplicht datalekken: het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie	30%	max.€ 810.000	4.85%
Onvolledige en niet-actueel registratie van bezittingen/kunstobjecten	50%	max.€ 500.000	3.34%
Autorisaties in Systemen: onvoldoende inzicht in autorisaties (bedragen)	30%	max.€ 500.000	3.04%
Stijgende loonkosten (t.o.v. huidige cao)	50%	max.€ 250.000	3.03%
Verhoogde vraag naar voorzieningen (WWB)	90%	max.€ 150.000	2.71%
Verkrijgen en misbruik maken van persoonsgegevens door derden met als gevolg onrechtmatige besteding van het PGB-budget en onrechtmatig gebruik van voorzieningen.	50%	max.€ 250.000	2.53%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd (Monte Carlo). Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's (€16,7 miljoen) kunnen worden afgedekt met een bedrag van €3,3 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit).

Beschikbare weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit (in €)	
Weerstand	Capaciteit
	2020
Algemene reserve	4.818.000
Totale weerstandscapaciteit	4.818.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	=	beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 4.818.000	=	1,5
		benodigde weerstandscapaciteit		€ 3.300.000		

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4 - 2.0	ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	voldoende
D	0.8 - 1.0	matig
E	0.6 - 0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

Het ratio valt dan in klasse B. Dit duidt op ruim voldoende weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

Op de basis van de stand van de algemene reserve ontwikkelt bedraagt de ratio van de gemeente Tubbergen:

	2020
Ratio	1,5

Kengetallen

Om de financiële positie van de gemeente in beeld te brengen, stelt de gemeente Tubbergen jaarlijks een balans en een overzicht van de exploitatie in baten en lasten op. Maar voor een goed oordeel over deze financiële positie zijn aanvullende kengetallen nodig. Deze kengetallen bieden ondersteuning bij de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. Bovendien kan met deze kengetallen de gemeente Tubbergen goed worden vergeleken met andere gemeenten. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles en moet altijd in relatie worden gezien met andere kengetallen.

We onderscheiden 5 kengetallen:

- 1a. netto schuldquote
- 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. solvabiliteitsratio
3. grondexploitatie
4. structurele exploitatieruimte
5. belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

1a. Netto schuldquote

Dit kengetal zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Hoe hoger de schuld, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossing) er zijn. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Vaste schulden	7.507	5.967	4.608
B	Netto vlottende schuld	4.306	4.306	4.306
C	Overlopende passiva	1.299	1.299	1.299
D	Financiële activa	2.212	1.771	1.679
E	Uitzettingen < 1 jaar	12.387	12.387	12.387
F	Liquide middelen	235	235	235
G	Overlopende activa	359	359	359
H	Totale baten	43.445	40.631	42.123
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-4,8	-7,8	-10,6

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Zie netto schuldquote, maar dan gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Vaste schulden	7.507	5.967	4.608
B	Netto vlottende schuld	4.306	4.306	4.306
C	Overlopende passiva	1.299	1.299	1.299

D	Financiële activa	1.017	850	758
E	Uitzettingen < 1 jaar	12.387	12.387	12.387
F	Liquide middelen	235	235	235
G	Overlopende activa	359	359	359
H	Totale baten	43.445	40.631	42.123
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-2,0	-5,6	-8,4

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hieronder wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Hoe hoger het aandeel, hoe gezonder de gemeente.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Eigen vermogen	25.809	17.548	16.844
B	Balanstotaal	43.370	50.190	50.063
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	59,5	35,0	33,6

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Deze boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

	(bedragen x 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	-569	-769	-659
C	Totale baten	43.445	40.631	42.123
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	-1,3	-1,9	-1,6

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de (structurele) vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft het ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen, dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

	(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Totale structurele lasten	40.390	39.248	41.688
B	Totale structurele baten	41.166	38.122	41.140
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	327	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	327	0	93
E	Totale baten	43.445	40.631	42.123
	Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C)/E x 100%	1,8	-2,8	-1,1

5. Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft de ruimte weer die de gemeente Tubbergen heeft om zijn belastingen te verhogen. De ozb is voor gemeenten de belangrijkste eigen belasting inkomst. Een hoog tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruikt heeft moeten maken van deze optie.

	(bedragen in €)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Ozb-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde Ozb-lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde van een woning in de gemeente Tubbergen (uitgangspunt COELO-atlas)	288	315	326
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	256	264	264
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	117	122	122
D	Eventuele heffingskorting	N.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E	Totale woonlasten (A+B+C+D)	661	701	712
F	Woonlasten landelijk gemiddelde	721	721	n.n.b.
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde (E/F) x 100%	91,7	97,3	n.n.b.

Totaal tabel kengetal en uitkomst

Kengetal <i>Uitkomst</i> (%)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	-4,8	-7,8	-10,6
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekke geldleningen	-2,0	-5,6	-8,4
Solvabiliteit	59,5	35,0	33,6
Grondexploitatie	-1,3	-1,9	-1,6
Structurele exploitatieruimte	1,8	-2,8	-1,1
Belastingcapaciteit	91,7	97,3	n.n.b.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De paragraaf kapitaalgoederen gaat in op de manier waarop het op duurzame wijze in stand houden van kapitaalgoederen (de fysieke gemeentelijke infrastructuur) is geborgd. Onder kapitaalgoederen verstaan we wegen (inclusief kunstwerken), riolering, water, groen en gebouwen.

Voor het geformuleerd doel zijn en worden onderhoudsplannen opgesteld waarin we aangeven op welk kwaliteitsniveau kapitaalgoederen worden onderhouden. Als introductie op deze paragraaf staat hieronder het overzicht van de beheerplannen voor 2020 voor de kapitaalgoederen:

Beheerplannen	Vaststelling door raad in jaar	Looptijd	Financiële vertaling in begroting	Uitgesteld onderhoud
Wegen*	2016	n.v.t.	ja	nee
Riolering	2018	2024	ja	nee
Groen	2014	n.v.t.	ja	nee
Gebouwen MOP	2016	n.v.t.	ja	nee

*kunstwerken (duikers en bruggen) vallen onder het aspect 'wegen'